УДК 333(4УКР)

Олег Вачевський, *Дрогобицький державний педагогічний ліцей*

ЯК ЗРОБИТИ ВІТЧИЗНЯНИЙ АГРАРНИЙ СЕКТОР “ЛОКОМОТИВОМ” УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Стаття досліджує проблему вітчизняного аграрного сектору економіки та шляхи його покращення.

Ключові слова: *сільське господарство, земля, агропромисловий комплекс, фермери, оренда.*

Статья исследует проблему отечественного аграрного сектора экономики и пути его улучшения.

Ключевые слова: *сельское хозяйство, земля, агропромышленный комплекс, фермеры, аренда.*

The article investigates a problem domestic agrarian to the sector of economy and ways of his improvement.

Key words: *agriculture, earth, agroindustrial complex, farmers, lease.*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Суть аграрного сектора економіки та сільського господарства. Сільське господарство – важлива складова частина, одна із основних життєво важливих галузей народного господарства і сфер матеріального виробництва.

Для забезпечення життя населення планети в цілому сільське господарство залишається найважливішою галуззю.

Наприкінці XX ст. з 6 млрд. населення земної кулі у слаборозвинутих країнах світу голодувало 1 млрд. чоловік. Проблема нормального забезпечення продуктами харчування гостро стоїть для сотень мільйонів людей у різних куточках нашої планети. Сільське господарство є також важливою сировинною базою для харчової і легкої промисловості. У цій галузі відбувається безпосередня взаємодія людини з природою, від якої значною мірою залежить здоров’я людини, її психологічний, нервовий, емоційний стан [1].

Сільському господарству України було завдано величезних збитків під час насильницької колективізації 1929 – 1932 рр., непродуманої аграрної політики в часи панування адміністративно-командної системи в 90-х рр. XX століття. Унаслідок цього країна з найбільшою площею чорноземів у світі, яка згідно з оцінками спеціалістів може прогодувати не менше 250 млн. чоловік, неспроможна поки що забезпечити продовольством власне населення [2].

Жодна галузь народного господарства не залежить такою мірою від природно-кліматичних умов, як сільське господарство. Це зумовлено насамперед використанням землі як специфічного, значною мірою не відтворюваного засобу виробництва, її родючістю, місцем розташування. До того ж земля за умов раціонального використання не втрачає своїх корисних властивостей, може поліпшуватись, а при відповідній обробці її корисність постійно зростатиме.

Сільське господарство ділиться на дві великі галузі, які мають таку структуру: виробничі фермерські господарства, міжгосподарські підприємства, навчальні і наукові сільськогосподарські підприємства, виробничі сільськогосподарські підприємства, меліорація, ветеринарні установи. Організації з обслуговування сільського господарства (захист рослин і карантин, землевпорядкування), господарське управління с/г та особисті сільськогосподарські підсобні виробництва.

Сільськогосподарське виробництво – виробляє предмети споживання, а також виробляє засоби виробництва – посівний та садивний матеріал, корми, продуктивну і робочу худобу, багаторічні насадження.

Зрозуміло, що головним засобом виробництва в сільському господарстві є земля, яка просторово розосереджена і в різних районах в т.ч. кліматичних регіонах країни має неоднакову родючість.

Із сільськогосподарської сировини виробляється практично вся продукція харчової і значна кількість продукції текстильної промисловості.

Рівень розвитку сільського господарства впливає на обсяг необхідного продукту –

[1] Мадзігон В.М., Скотний В.Г., Левченко Н.Г. Основи економіки. Навчальний посібник для учнів ліцеїв, коледжів, гімназій та загальноосвітніх шкіл 10 – 11 – 12 класів. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 612 с.

[2] Мочерний В.С., Каніщенко Л.О., Устенко О.А. Короткий курс економічної теорії. Навчальний посібник. Тернопіль “Економічна думка”, 2000. – С. 178 – 191.

© О. Вачевський, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF
To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

матеріальної основи зростання реальних доходів населення, та суспільного споживання. Період виробництва і робочий період у сільському господарстві, як правило не збігається в часі.

Агропромисловий комплекс України (далі АПК) – складна виробничо-економічна система, яка становить групу технологічно й економічно взаємозв’язаних галузей народного господарства та промисловості. До складу АПК входять: сільське господарство, харчова, м’ясо-молочна, борошномельно-круп’яна, комбікормова, мікробіологічна промисловості, а також ряд обслуговуючих підрозділів машинобудування, виробництво мінеральних добрив і хімікатів, сільське будівництво та допоміжні галузі, котрі забезпечують спорудження об’єктів, транспортування, зберігання й реалізацію сільськогосподарської продукції.

Головне завдання, що стоїть перед галузями АПК – це зростання сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об’єднання зусиль усіх галузей комплексу для одержання високих кінцевих результатів [3].

Агропромисловий комплекс складається із трьох сфер і обслуговуючих ланок, зокрема:

- **перша сфера** – галузі, що виробляють для сільського господарства і агропромислового комплексу засоби виробництва: тракторне, сільськогосподарське і продовольче машинобудування, машини для тваринництва і кормо виробництва, виробництво мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин і тварин, мікробіологічна і комбікормова промисловість, а також капітальне будівництво та виробництво засобів виробництва. Тут виробляється біля 15,2% загального обсягу продукції комплексу;

- **друга сфера** – власне сільське господарство, в тому числі особисті власні господарства (фермерство) і лісове господарство;

- **третя сфера** – галузі промислової переробки сільськогосподарської сировини. До неї відносять галузі і підгалузі харчової, борошняно-круп’яної м’ясо-молочної, рибної, легкої промисловості (первинна обробка бавовни, льону, вовни, хутряної сировини, виробництво тканин, одягу, трикотажу, шкіряних товарів, взуття, хутряних виробів), громадське харчування.

Серед матеріальних умов, необхідних для життя і виробничої діяльності, особливе місце в сільському господарстві належить землі з її ґрунтами, водними ресурсами, лісами і надрами. Від рівня ефективності використання землі значною мірою залежить розвиток продуктивних сил, масштаби і обсяг суспільного виробництва, добробут населення.

Земля – це продукт природи і лише в процесі виробничої діяльності людей стає засобом виробництва (інші засоби виробництва є результатом людської праці). Важливою особливістю землі є родючість, що відрізняє її від усіх інших засобів виробництва. Завдяки родючості земля має ту специфічну особливість, через яку прийнято називати її продуктивною силою.

Шляхи покращення вітчизняного аграрного сектору економіки. Становлення ринкових відносин в Україні зумовило потребу реформування всіх господарських структур економіки держави. Ключовим у цьому разі стало удосконалення і регулювання земельних відносин та значні перетворення в галузі сільськогосподарського виробництва, проведення земельної реформи, яка б забезпечила функціонування земельних відносин на нових, правових засадах з урахуванням історичних, економічних, екологічних та географічних особливостей територій.

Перший етап реформування земельних відносин стосувався здебільшого виявлення потреб підприємств, громадян у землі, формування спеціального фонду земель для їхнього подальшого перерозподілу. Незважаючи на запровадження довічного успадкованого володіння земельними ділянками, землеволодіння і землекористування селянських (фермерських) господарств, суттєвих змін у сфері сільськогосподарського землекористування не відбулося, оскільки переважна більшість земель сільськогосподарського призначення, яка перебувала в користуванні радгоспів, колгоспів та інших подібних підприємств виявились за межами земельної реформи України.

Починаючи з грудня 1992 року прийнято Декрет Кабінету Міністрів України “Про приватизацію земельних ділянок” [4].

Питання земельної реформи стало проголошення приватної власності на землю, приватна аласність є справою принципово новою. В Українських селян генетично закладено

[3] Ковальчук Ю.В. Основи економіки і організації аграрного виробництва/Юрій Ковальчук. Навчально-методичний посібник. – Умань, 2010. – 128 с.

[4] Декрет Кабінету Міністрів України “Про приватизацію земельних ділянок” від 26 грудня 1992 р./Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №10.

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

прагнення бути господарем і власником землі. Все це виявилось складним питанням щодо економічної підтримки державою власників землі.

Власники земельних ділянок отримали право купувати, обмінювати, дарувати та успадковувати землю. Земля матиме господаря, це сприятиме поштовху для розвитку фермерства та інших господарств в т.ч. колективних.

Для ефективного розвитку сільського господарства необхідно стимулювати державою раціональне використання природних ресурсів, передусім земельних, охорони навколишнього середовища такими напрямками:

- надання пільг в оподаткуванні селянських фермерських господарств, громадянам, які виробляють сільськогосподарську продукцію;

- надання пільгових кредитів для розвитку сільськогосподарських виробництв, раціонального використання природних ресурсів;

- державне регулювання сільськогосподарського виробництва через держзакупівлі, встановлення мінімальних цін на с/г продукцію, митна політика спрямована на захист вітчизняного с/г виробника.

Щодо форм господарювання, то найперспективнішими виявляються в умовах малоземельних областей, зокрема на Львівщині, приватно-орендні підприємства, створені на засадах приватної власності та персональної відповідальності за результати праці. Добрим прикладом цього може слугувати господарство яке очолює в Дрогобицькому районі Петро Коваль, в господарстві якого належним чином діє фермерське господарство великої рогатої худоби з добрими надоями молока, набуває розвитку свиноферма.

Селяни в цьому господарстві отримують заробітну плату стабільно і постійно. Таке ж підприємство діє і в селі Волоща, яке займається в більшості рослинництвом, вирощуванням картоплі, капусти, моркви, столового буряка – забезпечуючи м. Дрогобич, Трускавець необхідними продуктами харчування вирощеними в цьому господарстві. Наведені приклади дають нам основу стверджувати, що добрий керівник і в нинішніх умовах може організувати виробничо-господарську діяльність з належним виробництвом сільськогосподарської продукції відповідної якості та з економічно-вигідними показниками діяльності.

Держава повинна підтримувати та стимулювати окремі напрямки сільськогосподарського виробництва та тваринництва. В багатьох випадках при відсутності належного стимулювання та фінансової підтримки неможливо налагодити відповідну роботу. Зокрема в свій час в Україні вирощувався льон. Фермеру чи господарству самостійно вирощувати невигідно, однак при налагодженні відповідного механізму крім сільського господарства значне пожвавлення відбулось би в легкій промисловості.

Вирощування сільськогосподарських культур, які дозволяють державі задіяти крім сільськогосподарського виробництва і інші галузі, наприклад вирощування ріпаку у відповідних об’ємах стимулюватиме виробництво екологічно чистого палива.

Доцільно при державному регулюванні сільського господарства акцентувати увагу на підтримці напрямків виробництва, які необхідні державі та на підтримці споживання через відповідне регулювання цін. Держава також повинна зменшити податкове навантаження для тих сільськогосподарських підприємств чи фермерських господарств, які виконують державні замовлення та вирощують ті культури, які вважаються на даний момент пріоритетними.

Ще одним напрямом підвищення ефективності агарного сектору економіки являється стимулювання та підтримка з боку держави фермерських господарств. Такі підприємства в сільському господарстві повинні створюватися на основі оренди землі. Землю можна надавати в оренду разом з розташованими на них насадженнями, будівлями, спорудами і водоймами.

Орендну платню можна вносити в грошовому, натуральному або відробітковому виглядах чи в будь якому їх поєднанні. Ставку орендної платні слід встановлювати залежно від терміну оренди, умов платні, умов експлуатації, розміру банківського відсотка, оподаткування та ін. Розмір орендної платні з 1 га орендованих земель повинен бути у межах 2 – 3% від грошової оцінки ріллі, але не більше половини рентного доходу.

В Україні на ринку оренди землі ще не створено достатньо конкурентного середовища, тому переважна більшість орендарів, використовуючи своє монопольне становище, виплачують орендну платню на мінімальному рівні[5].

В нашій державі на даний час не розв’язано питання приватної власності землі сільськогосподарського призначення, і навіть законодавче розв’язання питань приватизації землі може поставити фермерів та керівників

[5]Михасюк І.Р., Косович Б. Регулювання земельних відносин. Монографія. – Львів, Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2002. – 264 с.

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

сільськогосподарських підприємств у невигідне становище. Скоріш усього вартість землі в Україні буде значною і якщо навіть уряд не дозволить скупити земельні угіддя іноземним власникам чи великим фінансовим установам, фермерські чи інші сільськогосподарські підприємства не зможуть одразу фінансово справитись із купівлею необхідної кількості землі, тому необхідно передбачити оренду землі з можливою наступною приватизацією, але лише у випадку її використанні виключно в сфері сільського господарства.

Висновки. Отже, щоб зробити вітчизняний аграрний сектор “локомотивом” української економіки, необхідно вдосконалювати регулювання земельних відносин, між державою і її громадянами. Земля як засіб виробництва у всьому світі дорожчає. За цих умов держава зобов’язана регулювати процес земельних відносин передусім надаючи перевагу та пільги власним виробникам сільськогосподарської продукції.

Результати реформ в аграрному секторі економіки – це перш за все поява реального приватного власника в особі фермера і формального власника підприємства, що виникло на місці КСП.

Держава повинна підтримувати передусім велике товарне господарство, від усіх роботодавців вимагати виплату заробітної платні і сплату податків до бюджету.

Життя вітчизняного аграрного сектору економіки спонукає до розширення співробітництва з країнами світу, з торговельними партнерами Європи. За цих умов необхідно вводити на митницях високі митні платежі на імпортні товари, щоб захистити вітчизняного товаровиробника, при тому стимулювати вітчизняного виробника до світового ринку, задіявши зовнішні та внутрішні інвестиції. Без державної підтримки, без активного регулювання з боку НБУ аграрному сектору економіки не обійтися.

Україна аграрна держава, якщо належним чином буде розвинене сільське господарство – це дасть змогу зрушити економічну стагнацію і перейти всій економічній системі держави до виходу із застою і збільшення добробуту населення та економічного зростання в загальному держави.

Відпаде необхідність брати позики в іноземних країнах, та віддавати їх з тих прибутків, які можна вкладати в економку в її розвиток.

Отже, вдосконалення регулювання земельних відносин, створення державного земельного кадастру, зонування і районування земель, а також уведення доступних і прозорих процедур надання земель з державної і муніципальної власності забезпечать розвиток аграрного сектору економіки як “локомотив” розвитку всієї економіки України.

Стаття надійшла до редакції 29.10.2010

Джерела мудрості

“Доклади серця свого до навчання і вуха свої до розумних слів”.
Притчі Соломона (гл. 23, ст.12)

“Помилки справжніх талантів більш повчальні для учнів, ніж здобуті ними непохитні істини”.

Іван Франко
український письменник, поет, перекладач, громадський діяч

“Школа – це майстерня, де формується думка підростаючого покоління, треба міцно тримати її в руках, якщо не хочеш випустити з рук майбутнє”.

Анрі Барбюс
французький письменник і громадський діяч

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com